

PAUL M. ZULEHNER: A GYERMEK A CSALÁD SZÍVE Biztonság és szeretet

Az osztrák vallásszociológus és pasztorálteológus pap 1999-ben megjelent műve (*Ein Kind in ihrer Mitte. Wir brauchen Familien, geprägt von Stabilität und Liebe*) aktualitását — sajnos — nem veszítve most magyarul is olvasható. A szerző ebben a munkájában a modern, gyermekeket elutasító társadalom ellenében emel szót, s olyan világot sürget, ahol nincsenek fölösleges emberek, a gyermekeket is beleértve, s ahol a gyermekek biztonságos és szeretettel teli családban nőhetnek fel. Művének így elsősorban a családok a címzettjei, másodsorban pedig a családpolitikával foglalkozó világi és egyházi szakemberek.

A család sokak számára alapvető léttér, sőt semmi sem olyan fontos annyira az embereknek, mint a család. Ezzel összefüggésben két alapvető, „szent” szükségletet is megnevez a szerző: a növekedést és a meggyökerezést. A növekedés szabadságot és erőt, a gyökerek otthont és védelmet jelentenek az embernek. Ezek feszültségében zajlik az emberi élet, így lényeges, hogy egyensúlyban legyenek egymással. A modern társadalom jellegzetessége és elvárása a mobilitás, ami ellensúlyként nagyfokú stabilitási igényt hív életre. Ez a vágy a szekuláris társadalmak fokozatos respiritualizálódásában is tetten érhető, de megnyilvánulhat abban is, hogy újra nagy értéket tulajdonítanak a családnak, a stabil életterű, szerető közegű otthonnak. Stabilitás és szeretet hiányában súlyos következményekkel járó „pszichikai hajléktalanság” fenyeget. A család nemcsak a modern társadalmakban élő emberek számára fontos, hanem maguknak a társadalmaknak is. A társadalmaknak csak akkor lehet jövője, ha egyaránt helyet adnak a javakat előállító gazdaságnak és az életet továbbadó családoknak. Ugyanakkor manapság a gazdaság a családdal szemben többnyire ellenséges, s az anyagi javak, a halott dolgok előállítása fontosabbak az életnél.

Zulehner a gyermek alapján alkot képet a családról, egyértelműen megkülönböztetve a valódi családokat a családias jellegű életközösségektől, számára „a házastársakból kizárólag és csakis a gyermek révén lesz család”. Mivel a társadalom az ilyen családokon keresztül marad életben, társadalmi érdek, hogy a családok megkülönböztetett bánásmódban részesüljenek, jogi és gazdasági szempontból egyaránt. A szülők felelőssége pedig az, hogy gyermekeik számára megfelelően hosszú időre biztosítsák a stabil és szeretettel teli életteret.

Számos kutatás foglalkozik a gyermek szocializációjával, a gyermeket formáló erőkkal, hatásokkal. A szerző három szemléletmódot mutat be.

Az első megközelítés szerint a szülőkön múlik, hogy mi lesz a gyermekből. Az önálló élethez vezető folyamatban általánosan az anya túlsúlya, az apa gyenge jelenléte a jellemző. Ennek a „fogyatékos” jelenlétnek viszont következménye lehet, hogy túl szorossá válik a gyermekek és anyák kapcsolata, s annak is gátja lehet, hogy a gyermek önálló, az életben boldogulni tudó emberré fejlődjön. Az éngyengeség tünetei pedig már jól ismertek: a legfontosabb az unalom és az agresszió. Ebből a szemléletmódból levonható néhány fontos családpolitikai következtetés, legfőbbképp az, hogy a családi léttér leértékelése nélkül összeegyeztethető legyen a foglalkozás és a család körében végzett munka, nagyobb társadalmi megbecsülésben és jelentősebb mértékű anyagi juttatásban részesüljön az, aki gyermeknevelés céljából megszakítja a munkáját. A második szemléletmód szerint nemcsak anyára és apára van szüksége a gyermeknek, hanem a családot kiegészítő intézményekre, megfelelő gyermekbarát környezetre is. Ezek egyrészt tehermentesíthetik a szülőket, másrészt ki is tágíthatják a gyermekek horizontját. A harmadik szemléletmód az „újfajta férfiakról” szól, akik a családi életben belül is új helyet próbálnak találni maguknak. A hagyományos családfenntartóktól eltérően nemcsak eltartják a családot, nemcsak a megélhetésről gondoskodnak, hanem a normális együttélésről is. Terheket vesznek le az anyáról, kiveszik részüket a háztartási munkákból, több időt töltenek gyermekeikkel. Ez a szerep mindenképp hasznos a gyermekeknek: „*azok a gyermekek ugyan is, akik mellett az anyjukon kívül olyan apa is van, aki időt szán rájuk és figyelmet szentel nekik, egész életük során kiváltságos társadalmi helyzetűnek számítanak. Az életüket fenyegető társadalmi és pszichikai kockázatok jóval alacsonyabbak az átlagos mértéknél.*”

A szerző több fejezetben foglalkozik azzal, amikor zavaró tényező a gyermek. Szülői körben az abortusszal, a családon belüli erőszakkal, a zilált állapotú családokkal, társadalmi szinten a gyermekeket elutasító szemlélettel és annak következményeivel, így a szegénység kockázatával.

Végezetül a kötet írója arra is felhívja a figyelmet, hogy nagyfokú feszültség mutatkozik a vágy és a megvalósítás között. A társadalom sokszor ellentétben áll a családok, így a gyermekek érdekeivel. Sokszor a szülők részéről sem adtak a szükséges személyi feltételek. Ennek ellenére megengedhetetlen, hogy „*a töredékes valóság látván elvessük eszményiünket*”, szükséges tudni, hogy mi az optimális, tisztában kell lenni a töredék értékével, s a felelősöknek olyan politikát kell művelniük, amely támogatja a kívánatos helyzet felé mutató folyamatokat. (Ford. Görföl Tibor; *Vigilia*, Budapest, 2011)

ZARÁND KINGA